

Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite: Lausuntopyyntö asiakasmaksuasetuksen muutoksista VN/24836/2023

Munuais- ja maksaliitto ry:n lausunto

Munuais- ja maksaliitto ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa asiassa ja toteaa seuraavaa.

Asiakasmaksuasetukseen ehdotetut muutokset tulisivat siirtämään palvelut useiden potilaiden ulottumattomiin, vaikka maksut eivät saisi muodostua esteeksi palvelujen saamiselle. Ehdotetut asiakasmaksujen enimmäiseuromäärät tulisivat olemaan liian suuret useille pitkäaikaissairautta sairastavista. Palvelujen saaminen tulisivat varmistaa asiakasmaksujen enimmäismäärää alentamalla. Suuret asiakasmaksut rasittavat pienituloisia kohtuuttomasti, koska usein he käyttävät esimerkiksi julkisia perusterveydenhuollon palveluja muuta väestöä enemmän. Ehdotettuja korotuksia erikoissairaanhoidon asiakasmaksuihin perustellaan sillä, että poliklinikalla ei käydä usein, minkä vuoksi asiakasmaksut eivät muodostuisi kovin raskaiksi yksittäisen asiakkaan kannalta. Pitkäaikaissairautta sairastavilla on kuitenkin säännöllisesti toistuvia seurantakäyntejä erikoissairaanhoidossa.

Asiakasmaksujen kohtuullisuutta tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon, että sairastuneiden taloutta kuormittavat lisäksi lääkkeitä ja terveydenhuoltoon tehtyjen matkojen kustannukset. Erityisesti alkuvuodesta yksikin poliklinikkamaksu saattaa olla liikaa. Edellä mainittujen kustannusten lisäksi lääkärinlausunnoista aiheutuu sairastuneelle vuosittain jopa satojen eurojen kustannukset. Tasasuuruisia terveydenhuollon maksuja on mahdollista korvata toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 7 b §:n (1023/2022) mukaan toimeentulotuki-asiakkaille perustoimeentulotuella. Kaikki pienituloiset eivät kuitenkaan ole säännöllisiä toimeentulotuen saajia.

Asiakasmaksuja maksavat enemmän paljon sairastavat ja heikkokuntoiset, jotka usein kuuluvat pienituloisiin. Kymmenesosa tasasuuruisia maksuja maksavista maksaa lähes puolet kaikista tasasuuruisista asiakasmaksuista. Lähes puoli miljoonaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksua oli ulosotossa vuonna 2022. Osa pienituloisista jättää palveluita käyttämättä tai tinkii ruuasta tai lääkkeitä asiakasmaksujen vuoksi. Tämä ei ole yksilön eikä yhteiskunnan etu. Jos palveluihin ja hoitoon ei hakeuduta oikea-aikaisesti, lisää se terveyssektorin menoja, kun tarve kalliimpiin palveluihin kasvaa. Pitkäaikaissairautta sairastavat käyttävät paljon myös terveydenhuollon päivystyspalveluja.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 11 §:n mukaan sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Palvelusta järjestämisvastuussa oleva hyvinvointialue voi päättää, että muitakin kuin edellä mainittuja maksuja voidaan jättää perimättä tai alentaa. Maksun alentamisen ja perimättä jättämisen on oltava ensisijaista toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitettuun toimeentulotukeen nähden. Suurin osa hyvinvointialueista on päättänyt, että tasasuuruisia terveydenhuollon maksuja ei

alenneta tai jätetä perimättä, minkä vuoksi lain tarjoamasta mahdollisuudesta ei ole apua henkilölle, joka ei selviydy poliklinikkakäynnin tai sairaalan hoitopäivämaksusta.

Terveyspolitiikan lähtökohta on tarjota jokaiselle terveydentilan edellyttämät riittävät ja laadukkaat palvelut riippumatta sosioekonomisesta asemasta, taloudellisesta tilanteesta tai asuinalueesta. Perustuslakivaliokunta on useissa lausunnoissaan todennut, että asiakkaan taloudellinen asema ei voi olla esteenä palvelujen saamiselle eivätkä asiakasmaksut saa siirtää palveluja niitä tarvitsevien tavoittamattomiin. Perustuslakivaliokunta on niin ikään todennut, että asiakasmaksut eivät saa johtaa siihen, että palveluja tarvitsevat joutuvat turvautumaan viimesijaiseen toimeentuloturvaan.

Asiakasmaksujen korottaminen tulisi lisäämään sairastuneiden maksutaakkaa kohtuuttomasti, minkä vuoksi Munuais- ja maksaliitto vastustaa ehdotettuja korotuksia.

Helsingissä 25.10.2023

Maria Ruuskanen
edunvalvonnan ja sosiaaliturvan asiantuntija
Munuais- ja maksaliitto
puh. 040 8363 480
maria.ruuskanen@muma.fi